

MASARYKOVA UNIVERZITA

PRÁVNÍ NAUKA I

ZÁRUKY ZÁKONNOSTI

Zákonnost

- Všeobecná vázanost právem (zákony)
 - Působí současně s principem:
 - Ústavnosti
 - Rovnosti před zákonem
- Součástí zákonnosti jsou tyto principy:
 - Demokratická tvorba práva
 - Všeobecná vázanost právem v procesu aplikace
 - Zákonnost činnosti orgánů veřejné moci

Záruky zákonnosti

- Širší smysl: hmotněprávní a procesněprávní instituty, jimiž je zabezpečována zákonnost normativních právních aktů, aktů aplikace práva a právních úkonů.
- Užší smysl: hmotněprávní a procesněprávní instituty zabezpečení realizace práva, směřující bezprostředně proti jeho porušování.
- Nutný je systém záruky zákonnosti:
 - Preventivní (předejít porušení či ohrožení zákonnosti)
 - Následné (sjednání nápravy – kompenzace, represe)

Klasifikace právních záruk zákonnosti

- Zakotvení základních lidských práv a mechanismů jejich kontroly a ochrany
- Dozor a kontrola
 - Soudní kontrola
- Petiční právo
- Zrušení nezákonných NPA
- Neplatnost právních úkonů
- Rozhodování sporů
- Donucení
- Veřejný ochránce práv

Dozor a kontrola

- Správní kontrola
 - Vnější
 - Vnitřní
- Soudní kontrola
 - Soudní kontrola je obvykle používána jako alternativní
 - Následná kontrola

Petiční právo

- Ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi. (čl. 18 odst. 1 LZPS)
- Speciální zákon: **z.č. 85/1990 Sb., o právu petičním**
 - Každý má právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů (dále jen "petice").
 - Státní orgán, který petici přijal, je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení.

Zrušení nezákonných právních aktů

- ❏ I vadný právní akt je platný a má při splnění podmínek stejné účinky jako akt bezvadný – presumpce správnosti právních aktů.
- ❏ Pa-akt (nicotný akt) – vydán bez pravomoci.

Neplatnost právních úkonů

- Neuplatní se presumpce správnosti
- Právní úkon je neplatný, když nesplňuje náležitosti stanovené právní normou.

Donucení

- Přímé donucení (výkon rozhodnutí)
- Nepřímé donucení

Veřejný ochránce práv (ombudsman)

- ❑ Veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinnostmi, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.
- ❑ Ochránce může navrhnout zejména tato opatření k nápravě:
 - ❑ zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci,
 - ❑ provedení úkonů k odstranění nečinnosti,
 - ❑ zahájení disciplinárního nebo obdobného řízení,
 - ❑ zahájení stíhání pro trestný čin, přešupek nebo jiný správní delikt,
 - ❑ poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody.
- ❑ Úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká opatření k nápravě provedl. Jinak VOP:
 - ❑ vyrozumí nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vládu,
 - ❑ může o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu.

Iusnaturalismus a iuspositivismus

- jedná se o obvyklé přístupy k právu
 - právní positivizmus (iuspositivismus)
 - právní naturalismus (iusnaturalismus)
- přirozené právo nelze ztotožňovat s přirozenoprávní doktrínou a právo pozitivní s právním positivizmem
- O. Weinberger: přirozenoprávní nauky uznávají existenci praktického poznání, zatímco právní positivizmus možnost praktického poznání popírá a tvrdí, že objektivně platné hodnoty nelze určit ryze kognitivně
 - iusnaturalismus pak hledá dál metody objektivního poznání „správného“ práva

Rozdíly mezi iusnaturalismem a iuspositivismem

➤ Pavel Holländer:

- přijetí/odmítnutí spojovací teze
- iusnaturalismus operuje s praktickým poznáním – lze objektivně odhalit „správné“ právo/iuspositivismus jej popírá
- rozdíly v pojetí planosti práva

➤ Robert Alexy:

- správnost obsahu, autoritativní vyhlášení, společenské působení
- přirozenoprávní učení: zaměřené na správnost obsahu
- právně pozitivistická učení: zbytek

Typy přirozenoprávních učení (Weinberger)

- náboženské přirozené právo
 - racionalistické přirozené právo
 - intuitivní přirozené právo
 - antropologické zdůvodnění přirozeného práva
- všechny předpokládají platnost právních axiomů, které jsou nadřazeny pozitivnímu právu, která jsou nezávislá na společensky relevantních lidských rozhodnutích (O.W.)

Typy pozitivněprávních učení (Weinberger)

- historický právní pozitivismus
- normativistický pozitivismus
- realistický pozitivismus
- institucionalistický právní pozitivismus